

Asia: Kunnallisvalitus

Päätös, josta valitetaan: Oikaisuvaatimus Kirkkonummen yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätöksen 17.06.2021 § 94 Kirkkonummen vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelman hyväksyminen (liite 1).

Valittaja: Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry.

Prosessiosoite:

Vaatus: Vaadimme, että Kirkkonummen yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätös 17.06.2021 § 94 (liite 1) ja sitä myöten yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätös 22.4.2021 § 54 vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelman hyväksymisestä (liite 2), kumotaan lainvastaisena.

1. Oikaisuvaatimuksen alainen päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä 1(kuntalaki 135 §)

Kirkkonummen yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätös 22.4.2021 § 54 vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelman hyväksymisestä (myöhemmin myös valituksenalainen päätös) (liite 2) ei noudata yhdyskuntatekniikan lautakunnan 22.08.2019 § 3 hyväksymän luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelman 2019-2029 (myöhemmin myös oikaisuvaatimuksen alainen päätös) (liite 3) eikä Kirkkonummen metsästrategian (Kh 2/31.10.2005) (liite 4) asettamia reunaehtoja. Lisäksi päätös on ristiriidassa Kirkkonummen kuntastrategian 2018 -2021 (liite 5) ja ympäristöstrategian (liite 6) sekä Hinku-kuntien verkostoon kuulumisen mukaisten kriteerien (liite 7) kanssa.

1.1 Päätöksen ristiriita Kirkkonummen kunnanvaltuuston hyväksymän metsästrategian ja muiden päätösten kanssa

Kunnanvaltuuston hyväksymänsä (2005) metsästrategiassa on kuvattu metsienhoidon hallinnollisen prosessin toimintaperiaatteet ja reunaehdot. Sen mukaan puutavaran ottaminen metsästä on alisteista virkistyskäytölle, luontoelämyksille ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiselle (liite 4). Päätöksenmukaiset toimenpiteet tuottaisivat merkittävää haittaa luonnon monimuotoisuudelle, kaikki päätöksessä esitetyt hakkuut ja hoitotoimenpiteet Volsissa ja Pahamäessä on osoitettu ympäristönsuojeluyksikön teettämien luontoselvitysten mukaisesti METSO-I, -II ja -III luokkien metsiin (liite 10), tarkemmin kohdassa 1.2. ja liitteessä 9. Virkistyskäyttöarvo heikkenisi, kun luonnonmukaisen luonnon tarjoamat luontoelämykset vähensivät (liite 9).

Mitään koostetta saati vastineita vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelman luonnoksen lausunnoista ei ole tehty, vaikka metsästrategia tällaista edellyttää.

Valituksen alainen päätös on **Kirkkonummen kuntastrategian 2018–2021** (Kv 18.12.2017 § 91) (liite 5) vastainen, sen mukaan: “Turvaamme luontoarvojen säilymisen ja korostamme

luonnonläheisyyttä kunnan kehittämisessä.” Toimenpiteet heikentäisivät luontoarvojen säilymistä tarkemmin kohta 1.2.

Päätös on Kirkkonummen **ympäristöstrategian** (liite 6) vastainen: ”Kunta turvaa luonnon monimuotoisuutta – Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen merkitsee vähintäänkin nykyisten kunnan alueella olevien luontotyyppien ja lajien säilyttämistä.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää sellaisen viheralueverkoston ylläpitämistä, joka käsittää riittävästi erilaisia elinympäristötyyppejä, laajoja viheraluekokonaisuuksia ja näitä yhdistäviä viherkäytäviä. Tärkeimpinä keinoina kunta käyttää tässä rakentamisen ohjausta, luonnonsuojelualueiden perustamista ja luontoarvoja säilyttävän viheralueiden hoidon edistämistä. Erityistä huomiota kiinnitetään viheraluekokonaisuuksien pirstoutumisen estämiseen ja niiden välisten yhteyksien säilyttämiseen.”

Päätöksen mukaiset metsien käsittelyt toteutettaisiin usein paikoin luonnonsuojelualueiden välissä tai niiden välittömässä läheisyydessä, joka väistämättä pirstoisi luontokokonaisuuksia ja heikentäisi suojelualueiden välisiä yhteyksiä.

Kirkkonummen kunta on valtuuston päätöksellä 13.11.2017 § 65 sitoutunut tekemään oman osansa ilmaston muutoksen torjumisesta liittymällä **Hinku-kuntiin** (liite 7), Tällöin on sitouduttu muun muassa seuraavaan lupaukseen ”Kunta ottaa kasvihuonekaasupäästönäkökulman huomioon kaikessa merkittävässä päätöksenteossaan.” Kaikki hakkuut pienentävät metsien hiilivarastoa (liite 8).

Valituksenalainen päätös estäisi totuudessaan talousarvioin 2021 sitovan toiminnallisen tavoitteen ”METSU-alueiden kartoitus ja toteutus” toteuttamisen.

1.2 Valituksenalaisen päätöksen ristiriita luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelmasta 2019 – 2029 tehdyn päätöksen kanssa

Yhdyskuntatekniikan lautakunta lisäsi päätöksessään luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelmasta 2019 – 2029 ehdotukseen kuusi kohtaa, joita ilman päätös olisi ollut metsästrategian vastainen. Näistä tärkein on ”*Toimenpideohjelmia tehtäessä huomioidaan metsänhoitosuunnitelmasta saadut tarkat luontokohdehuomiot.*” Oikaisuvaatimuksen ja valituksenalaisessa päätöksessä näitä päätöksen kohtia ei ole noudatettu, joten päätös on myös metsästrategian vastainen.

Oikaisuvaatimuksen alaisessa päätöksessä (liite 1) hakkuita esitetään useille kuvioille, jotka ovat luontotietojemme ja ympäristönsuojeluyksikön teettämien luontoselvitysten mukaan arvometsä- ja METSU-I ja -II luokkien kuvioita. Kaikki päätöksessä esitetyt hakkuut ja hoitotoimenpiteet Volsissa ja Pahamäessä on osoitettu ympäristönsuojeluyksikön teettämien luontoselvitysten mukaisiin METSU-I, -II ja -III luokkien metsiin. Svalbosta ei ole kunnan selvitystä tehty, sieltäkin on usealta kuviolta metsänhoitosuunnitelmasta antamassamme lausunnossa tuotu esiin luontoarvoja. Hakkuita osoitetaan toimenpideohjelmassa jopa kuvioille, jotka ovat merkittäviä liito-oravien lisääntymiselle ja levähtämiselle sekä Uudenmaan maakuntakaavan suojelualuevaraukselle - Pahamäki kuvio 1085. Ks. kohta 3. Aluieden luontoarvoista tarkemmin lausuntomme vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelmasta (liite 9) ja kunnan ympäristöyksikön lausunto (liite 10).

Yllä oleva siitä huolimatta, että

- luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelma 2019 – 2029:n päätöksen valmisteluosan

mukaan.”*Suunnittelun palautevaiheessa kertyi myös merkittävä määrä kääpäinventointitietoa ja lisäksi liito-oravahavaintoja vielä valmisteilla olevasta selvityksestä. Nämä tiedot huomioidaan toimenpideohjelmia laadittaessa. Yhdessä ympäristöyksikön kanssa varmistetaan, että viimeisin luontoinventointitieto on tarjolla toimenpideohjelmavaiheessa.”*

- luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelma 2019 – 2029 päätöksen mukaan:
”*Toimenpideohjelmia tehtaessa huomioidaan metsanhoitosuunnitelmasta saadut tarkat luontokohdehuomiot.”*
”*Kaikki arvokkaat luonto/metso-kuviot tulee olla hoidon- ja toimenpiteiden suhteen linjassa.”*

Yksityiskohtaisemmin ristiriita luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelman 2019 – 2029 tehdyn päätöksen kanssa on kuvattu oikaisuvaatimuksessamme (liite 11).

1.3 Oikaisuvaatimuksen alaisesta päätöksestä puuttuu valitusosoitus (kuntalaki 141 §)

Linkki päätökseen netissä <http://kirkkonummi.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2021768-3> (liite 2). Päätöstä ei ole lähetetty erikseen lausuntojen ja mielipiteiden antajille, ei ainakaan Kirkkonummen ympäristöyhdistykselle.

2 Päätöksiä ei ole perusteltu riittävästi (hallintolaki 45 §)

Valituksenalainen päätös ja oikaisuvaatimuksen alainen päätös ovat perustuneet vääriin ja puutteellisiin tietoihin, vaikutusten arviointeja ei ole tehty ollenkaan. Oikeaa tietoa olisi ollut tarjolla, mutta sitä ei ole hyödynnetty eikä päätöksissä perustella miksei, päätöksiä ei muutenkaan ole juuri perusteltu. Lopullinen päätös on ristiriidassa päätöksen valmisteluosassa esitettyjen perusteluiden kanssa.

Valituksenalaista päätöstä (liite 1) on perusteltu ainoastaan osallistamista koskevan kohdan osalta, mutta perusteluissa vedotaan vain metsästrategiaan. Lausunnoista ei edes ole tehty metsästrategian edellyttämiä koostetta ja vastineita. Valituksen alaisessa päätöksessä ei huomioida ollenkaan päätöksen luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelmasta 2019 – 2029 mukaisia määräyksiä osallistamisesta, kuten oikaisuvaatimuksessa vaaditaan. Tätä huomioimattomuutta perustellaan pandemiatilanteella. Pandemiatilanne ei kuitenkaan estä lähettämästä sähköpostia kunnan tiedossa oleviin Kirkkonummen ympäristöyhdistyksen, Porkkalan polun, Volsin kartanon toimijoiden ja asukasyhdistysten sähköposteihin tai järjestämästä etäkuulemisesta. Valituksenalaisessa päätöksessä mainitaan lisäksi METSO-rahoituksen selvittäminen, muttei huomioida, että päätöksen käytäntöönpaneminen haittaisi METSO-rahoituksen saamista. Suurimpaan osaan oikaisuvaatimuksessa (liite 11) yksilöidystä kohdista päätöksessä tai sen valmisteluosassa ei oteta mitään kantaa.

Oikaisuvaatimuksen alaisen lautakunnan päätöksen perustelut on tehty täysin toisenlaista päätöstä varten, lautakunnan tekemän päätöksen sisältö on ristiriidassa niiden kanssa. Oikaisuvaatimuksen alainen lautakunnan päätös on sama kuin lausunnonle lähetetty materiaali (liite 3). Lausunnoille lähetetyssä materiaalissa ei ollut perusteluita, ainoastaan suunnitellut toimenpiteet karttoineen. Paras asiantuntemus Kirkkonummen kunnassa luontoarvoista ja niiden suojelun tarpeesta on kunnan ympäristönsuojeluyksiköllä ja paras alueidenkäytön asiantuntemus kunnan kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalveluilla.

Ympäristönsuojeluyksikkö toteaa lausunnossaan (liite 10) toimenpideohjelmaan sisältyvistä alueista

mm.:

”Ympäristönsuojeluyksikkö on teettänyt Pahamäen alueelta liito-oravaselvityksen vuonna 2018. Volsin ja Svalbon alueilta ei ole tehty liito-oravaselvityksiä. Ainakin Volsissa on toimenpideohjelman luonnoksen alueella liito-oravalle soveltuvaa aluetta, jolta on syytä selvittää liito-oravatilanne.”

”Ympäristönsuojeluyksikkö esittää, että Pahamäen alue siirretään metsästrategian luokituksessa luokkaan luonnonarvometsät ja suojelumetsät ja ennen luonnonhoidollisten toimenpiteiden tarkempaa suunnittelua haetaan Uudenmaan ELY-keskukselta alueen perustamista luonnonsuojelualueeksi METSO-ohjelman kautta. Näin suojelusta on mahdollista saada korvausta. Lisäksi luonnonsuojelualueiden luonto- ja virkistysarvoja parantaviin hoitotoimiin on mahdollista hakea valtion ympäristöhallinnolta avustusta. Ympäristönsuojeluyksikkö teetti vuonna 2020 ympäristöministeriöltä saamallaan avustuksella tällaisia luonnonhoitotoita kolmessa kunnan omistamassa kohteessa.”

”Volsissa on toimenpideohjelman luonnoksen alueella METSO-luokkien I ja II kohteita. Näiden lisäksi ainakin Volsin luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitykseen kuuluvat alueet täyttävät ainakin yhden METSO:n yleisen valintaperusteen, jonka perusteella alue on määritettävissä METSO-luokan III kohteeksi. Kuvioilla, joilta luonto- ja maisema-arvoja on aikoinaan hävitetty hakkuilla, on paljon potentiaalia kehittyä luonnotaan ja maisemaltaan arvokkaiksi alueiksi antamalla niiden luonnontilaistua ilman hakkuita tai tekemällä luonnonhoidollisia toimenpiteitä, jotka edistävät luonnontilaisen puustorakenteen kehittymistä ja luontoarvojen lisääntymistä.”

”Svalbon alueelta ei ole tehty myöskään luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitystä. Ympäristönsuojeluyksiköllä ei ole muutoinkaan tietoa alueen mahdollisista luontoarvoista ja METSO- kohteista. Kannanotto toimenpideohjelman luonnoksessa esitettyihin toimenpiteisiin edellyttää myös Svalbon osalta luontoselvitysten teettämistä. Ilman näitä ei ole myöskään mahdollista ottaa huomioon yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätöstä 22.8.2019 § 3. Päätöksen mukaan kaikki arvokkaat luonto/metso-kuviot tulee olla hoidon ja toimenpiteiden suhteen linjassa.”

Kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalvelut toteaa lausunnossaan (liite 12) toimenpideohjelmaan sisältyvistä alueista mm.:

”Yleiskaava 2020 on lisäksi laadittu aikana, jolloin kaikkia sellaisia luontoarvoja, joiden merkitys nykyään on mm. maankäytön suunnittelussa keskeinen, ei ole sen ajan lainsäädännössä osattu tunnistaa. Tältä osin yleiskaavakartan ja sen määräysten ohjausvaikutus on vajavainen. Uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien esiintymisestä on myös aivan viime vuosina tullut uutta tietoa,... On syytä varmistaa, että metsänkäsittelytoimenpiteet ottavat huomioon edellä mainittujen lajien ekologian. Tämä voidaan varmistaa ajanmukaisilla selvityksillä, sekä lisäämällä toimenpideohjelmaan arviointi siitä, miten esitetyt toimenpiteet vaikuttavat kyseisten lajien elinmahdollisuuksiin toimenpidealueilla.

Lisäksi tulee ottaa huomioon, että yhdyskuntatekniikan lautakunta on päätöksessään 22.8.2019, § 3 edellyttänyt mm. seuraavia seikkoja toimenpideohjelmien laadinnassa ja metsänhoitotoimenpiteitä toteutettaessa:

- Toimenpideohjelmaa tehtäessä huomioidaan metsänhoitosuunnitelmasta saadut tarkat luontokohdehuomiot.

- Etenkin asutuksen lähellä sijaitsevilla metsäalueilla tarvitaan usein jatkuvaluonteista ylläpitoa. Lähimetsien sekä ulkoilu- ja virkistymetsien hoitoon erotetaan käyttösuunnitelman yhteydessä talousmetsien hoidosta. Asukkaiden osallistaminen toteutetaan laajasti kaikkien toimenpiteiden osalta.
- Kunta selvittää ulkopuolisen rahoituksen mahdollisuuden ja hakee sitä Metso-kartoitusten laadintaan sekä hyödyntää aktiivisesti kaikkia tarjolla olevia rahoituslähteitä luonnonhoidon toimenpiteitä varten.
- Kaikki arvokkaat luonto/metso-kuviot tulee olla hoidon- ja toimenpiteiden suhteen linjassa. Toimenpideohjelmaluonnoksen kuviotiedoista ei nyt ilmene onko esimerkiksi Metso-kartoituksia tehty, eikä sitä miten mahdolliset tunnistetut Metso-kohteet on otettu huomioon toimenpideohjelmassa. Aikaisemmin todetun mukaisesti tämäkin voidaan varmistaa ajanmukaisilla selvityksillä, sekä lisäämällä toimenpideohjelman arviointi siitä, miten metso-toimenpideohjelman kriteerit toteutuisivat toimenpidealueilla.”

Kirkkonummen yhdyskuntatekniikan lautakunnan vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelman hyväksymisen 22.4.2021 § 54 päätösesityksessä (liite 2) ja sen valmisteluosassa on huomioitu ympäristöyksikön ja kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalveluiden lausuntoja. Sen sijaan syntyneessä päätöksessä (oikaisuvaatimuksenalainen päätös) ja nyt valituksenalaisissa päätöksessä näitä eikä muissa lausunnoissa esiin tuotuja faktoja ole huomioitu. On selvää, ettei päätöksiä ole tehty parhaan käytettävissä olleen asiantuntemuksen ja tiedon pohjalta. Päätöksissä ei ole perusteltu ollenkaan poikkeamista alkuperäisestä esityksestä tai annettujen lausuntojen faktoista. Luontovaikutusten arviointeja ei ole tehty ollenkaan, ympäristöyksikön teettämiä arviointeja alueiden luontoarvoista ei ole huomioitu ollenkaan. Näin oikaisuvaatimuksenalainen ja valituksenalainen päätös perustuvat väriin ja puutteellisiin tietoihin. Valituksenalainen päätös estäisi toteutuessaan talousarvion 2021 sitovan toiminnallisen tavoitteen “METSU-alueiden kartoitus ja toteutus” toteuttamisen.

3 Päätös on voimassa olevan maakuntakaavan vastainen

Ainakin Pahamäen kuvioon 1085 sisältyy sekä voimassa olevassa Uudenmaan maakuntakaavassa (liite 13 ja 13.1) että Uusimaa 2050 -kaavassa luonnonsuojelualueeksi osoitettua aluetta (liite 14). Voimassa olevassa Uudenmaan maakuntakaavassa luonnonsuojelualan suunnittelumääräys on (liite 15): *“Suojelualueiksi osoitetuille alueille ei saa suunnitella toimenpiteitä, jotka vaarantavat tai heikentävät niitä luonto- ja ympäristöarvoja, joiden perusteella alueesta on muodostettu luonnonsuojelualue tai tavoitteena on perustaa siitä sellainen. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus.”* Kyseiselle kuviolle toimenpideohjelmassa esitetty harvennushakkuu heikentäisi huomattavasti luontoarvoja (liite 10) ja olisi näin em. kaavojen suojelualuevarauksia koskevan kaavamääräyksen vastainen. Koska, kuten kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalvelut lausunnossaan toteaa alemman tason eli Kirkkonummen yleiskaavaa 2020 ohjausvaikutus on vajaavainen luontoarvojen osalta (liite 12) niin alueella tulee noudattaa maakuntakaavan määräyksiä. Joten on katsottava maakuntakaavan suojeluvarauksen olevan alueella voimassa ja hakkaamisen oleva MRL 32 ja 42 §:n vastaista.

4 Päätös on luonnonsuojelulain 6.3 § ja 49 § vastainen

Koska, kuten yllä olevasta ympäristöyksikön lausunnosta selviää, alueilla on kiistatta osoitettu olevan erityisiä luontoarvoja (liite 10) voidaan, katsoa, että päätös on LSL 6.3 § vastainen. Tätä

korostaa se, ettei kunta saavuttaisi hakkuilla ja muilla hoitotoimenpiteillä mitään sellaista etua, mitä se ei saisi ilman edellä mainittuja toimenpiteitäkin; tuloja sillä on mahdollista saada METSO-suojelusta, tulot puun myynnistä olisivat joka tapauksessa marginaalisia kunnan taloudessa, eikä alueille ole suunniteltu rakentamista tai muuta metsän syrjäyttävää maankäyttöä (liite 12).

Liito-oravista on havaintoja ainakin Pahamäestä ja niille soveliasta metsää on myös Volsissa ja Svalbossa. Hakkuut ja hoitotoimet heikentäisi Pahamässä Liito-oravaselvityksessä (2018) havaittuja liito-oravan ydinalueita ja kulkuyhteyksiä. Myös liito-oravan tärkeiden kulkuyhteyksien heikentäminen voidaan katsoa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseksi/hävittämiseksi. Ympäristöyksikkö onkin lausunnossaan katsonut, että Volssista ja Svalbosta pitäisi tehdä liito-oravaselvitys ennen mahdollisia hakkuuta (liitteet 9 ja 10).

5 Valitusoikeus

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry:n toimialue on Kirkkonummi ja sääntöjen mukainen tarkoitus on edistää luonnon- ja ympäristönsuojelua sekä vaalia kulttuuriperintöä toiminta-alueellaan. Pöytäkirjaotteen mukaan yleinen oikaisuvaatimusaika alkaa 1.7.2021 ja 30.7. on 30 vuorokauden sisällä siitä.

(Päivämäärästä erehtymistä peläten olemme lähettäneet Helsingin hallinto-oikeudelle 26.7. kopion päätöksestä, josta valitamme sekä tiedon mihin lain kohtiin vetoamme.)

6 Päätöksentekojärjestelmän uskottavuudesta ja kuntalaisten oikeusturvasta

Päätöksentekojärjestelmän uskottavuuden ja kuntalaisten oikeusturvan kannalta on erittäin ongelmallista, että ylemmän tason päätöksissä sekä kunnan omien asiantuntijoiden ja kuntalaisten lausunnoissa korostettu luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tärkeys pyritään kumoamaan viimeisen portaalan käytännön tason päätöksellä. Erityisen paheksuttavaksi päätöksen hiilivaraston pienentämisestä ja luonnonmonimuotoisuuden heikentämisestä tekee, se ettei tässä tapauksessa ko. alueille ei ole suunnitteilla rakentamista tai muuta kilpailevaa maankäyttöä,

Kirkkonummella 29.7.2021

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry.

Laura Räsänen
puheenjohtaja

Riitta Hukkanen
Sihteeri

Liitteet:

Liite 1. Pöytäkirjan ote: Päätös, josta valitetaan Kirkkonummen yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätös 17.06.2021 § 94, ja sen valitusosoitus.

Liite 2. Päätös, josta tehty oikaisuvaatimus: Kirkkonummen yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätös vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelman hyväksymisestä 22.4.2021 § 54 koko päätösaineisto liitteineen <http://kirkkonummi.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2021768-3>.

Liite 2.1. Päätös 22.4.2021 § 54.

Liite 2.2. Päätöksen 22.4.2021 § 54 liite1: Lausunnoille lähtenyt materiaali vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelmasta

- Liite 3. Kirkkonummen yhdyskuntatekniikan lautakunnan 22.08.2019 § 3 päätös luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelmasta 2019-2029 ilman liitteitä, liitteet toimitetaan pyydettyäessä, niitä useita satoja sivuja.
- Liite 4. Kirkkonummen kunnan metsästrategia ja hoito- ja käyttöluokitus hyväksytty Kh 2/31.10.2005 .
- Liite 5. Kirkkonummen kuntastrategia 2018 -2021
https://www.kirkkonummi.fi/library/files/5a3ccf67c91058e31b00076d/Kirkkonummen_kuntastrategia_2018-2021.pdf .
- Liite 6 Kirkkonummen ympäristöstrategia, tästä ei löydy hyväksymistietoja, mutta on esillä kunnan nettisivuilla muiden strategioiden kanssa
https://www.kirkkonummi.fi/library/files/593a7bc89635eb4faf0000da/kirkkonummen-ymp_riist_strategia.pdf .
- Liite 7. Hinku-kuntien kriteerit <https://www.hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Hinku/Hinkukriteerit>
- Liite 8. Jyri Seppälä, Markku Kanninen, T&Y 1/2019: Metsien hakkuiden kasvattaminen ei ole ilmastoteko <https://labour.fi/t&y/metsien-hakkuiden-kasvattaminen-ei-ole-ilmastoteko/?fbclid=IwAR3wHHLJd4Kgg42E68XUO9AyVnXWABNUqqtQTGYS1OK0n6Z72kHJAdi b1qk>
- Liite 9. Kirkkonummen ympäristöyhdistys (2021): Lausunto vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelmasta.
- Liite 9.1 Keijo Savola (2017, tarkastettu 2021): Muistio eräiden Kirkkonummen kunnan omistamien metsäalueiden luontoarvoista 4.4.2017. Kuvionumerot v. 2021.
- Liite 9.2 Olli Manninen (2021): Vols havainnot Olli Manninen, sisältää myös kuvia
- Liite 9.3 Olli Manninen (2021): Vols-lajilöydöt-OMa-2020 .
- Liite 10. Kirkkonummen kunnan ympäristöyksikön lausunto lausunto vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelmasta.
- Liite 10.1 Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys Pahamäen alueella
https://www.kirkkonummi.fi/library/files/5fbba204c9105899a90014e7/Luontotyyppi-ja_kasvillisuusselvitys_Kirkkonummen_Paham_en_alueella_vuonna_2020.pdf
- Liite 10.2 Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys Volsin alueella
https://www.kirkkonummi.fi/library/files/5fbba4d4c910586d44000662/Luontotyyppi-ja_kasvillisuusselvitys_Kirkkonummen_Volsin_alueella_vuonna_2020.pdf
- Liite 11. Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry: Kirkkonummen kunnanhallitukselle, Oikaisuvaatimus yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätöksestä (22.04.2021 § 54 37/10.03.01.06/2021)
- Liite 12. Kirkkonummen kunnan kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalveluiden lausunto vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelmasta.
- Liite 13. Uudenmaan liitto (voimassa 29.7.2021): voimassa oleva Uudenmaan maakuntakaava,kartta https://www.uudenmaanliitto.fi/files/18176/mkaava_081106.pdf
Liite 13.1 Pahamäki Uudenmaan maakuntakaavan kartta, kuvakaappaus voimassa olevan Uudenmaan maakuntakaavan kartasta
- Liite 14. Uusimaa 2050 -kaava https://www.uudenmaanliitto.fi/aluesuunnittelu/uusimaa-kaava_2050/kaava-aineisto/valtuuston_hyvaksyma_kaava.
- Liite 15. Uudenmaan liitto 2021: Uudenmaan voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmä https://www.uudenmaanliitto.fi/files/18545/Voimassa_olevien_maakuntakaavojen_yhdistelma_merkinnat_ja_maaraykset_2021.pdf.